

کشیلاں قديم
هنر

کاربانی

مؤلفان:

حمیدرضا حاجی اشرفی، بهرام فولادی، نیره اکبرشریفی، آمنه اکبرشریفی

هنر کاربافی

هنر «کاربافی» ریشه در تاریخ کهن شهرستان کیلان از توابع دماوند دارد. با وجود تحولات گسترده در صنایع نساجی و تولید انواع منسوجات متنوع، هنوز هم در محلات قدیمی کیلان تولید منسوجات کاربافی را می‌توان مشاهده کرد. متأسفانه با وجود قدمت و پیشینه کاربافی در این منطقه، تاکنون هیچ مطالعه و تحقیقی در مورد آن انجام نگرفته است. این کتاب تلاشی برای معرفی و پرداختن به این هنر زیبا و تاریخی است تا شاید بدین وسیله از فراموشی و منسوخ شدن این صنعت دستی جلوگیری شود.

Qrcode

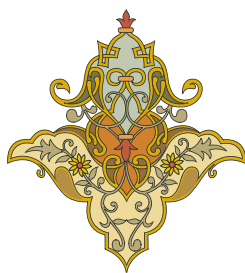
انتشارات لوح برتر

۰۲۱ - ۶۶ ۹۷۱ ۹۷۰ ۶۶ ۹۷۱ ۸۰۴ ۶۶ ۹۷۲ ۴۷۸ ۶۶ ۱۷۵ ۰۵۳ ۹۱۰ ۷۰ ۱۳۰

   Lohebartarpub www.Lohebartar.ir

سامانه پیامکی: ۳۰۰۵۳۶۴۰۰۰۵۳۶

کاربانی، سرکیدان قدیم

کاربانی، سرکیشان قدیم

تهیه و تنظیم کارشناسان

باشگاه استارتاپ پتاف

حمید رضا حاجی اشرفی

بهرام فولادی

نیره اکبر شریفی

آمنه اکبر شریفی

عنوان و نام پدیدآور	: کاربافی، هنر کیلان قدیم / تهیه و تنظیم کارشناسان باشگاه استارتاپ پتاف حمیدرضا حاجی اشرفی... [و دیگران].
مشخصات نشر	: تهران: لوح برتر، .
مشخصات ظاهری	: ۷۹ص.
شابک	: 978-600-7412-75-6
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: تهیه و تنظیم کارشناسان باشگاه استارتاپ پتاف حمیدرضا حاجی اشرفی، بهرام فولادی، نیره اکبر شریفی، آمنه اکبر شریفی.
موضوع	: کاربافی -- ایران -- کیلان
موضوع	: Karbafy -- Iran -- kilan*
شناسه افزوده	: حاجی اشرفی، حمیدرضا، ۱۳۳۹ -
رده بندی کنگره	: TT۸۴۸
رده بندی دیویی	: ۷۴۶/۱۴۰۹۵۵۲۱۲۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۵۷۴۹۳۰
وضعیت رکورد	: فیبا

کاربافی، هنر کیلان قدیم

نویسندگان:

حمیدرضا حاجی اشرفی، بهرام فولادی، نیره اکبر شریفی، آمنه اکبر شریفی

ناشر: انتشارات لوح برتر

مدیر مسئول: صادق گرچی

ناظر چاپ: هادی فتحیه

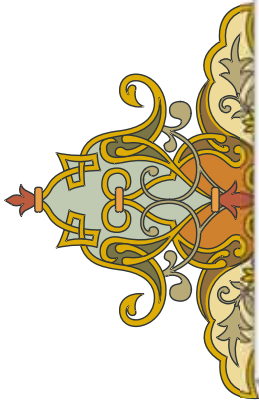
صفحه آرا: قاسمی (رها)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۱۲-۷۵-۶

تلفن دفتر پخش: ۰۲۱-۶۶۹۷۱۸۰۴ - ۶۶۱۷۵۰۵۳ - ۶۶۹۷۱۹۷۰

هرگونه کپی و نمونه برداری از تمام یا قسمتی از این کتاب منوط به اجازه‌ی کتبی ناشر است.

به یاد شمع رویت، همچنان پروانه می‌سوزم
تورفتی، من به جایت، اندرین کاشانه می‌سوزم
گاهی آیم کنار قبر تو، با دیده گریان
گاهی از مهربانی‌های تو، در خانه می‌سوزم

اگر مردم را رسم چنان است که با تقدیم
تلاشهایشان به بزرگان، به آنها تقرب جویند
شایسته است ثمره‌ی نوشته‌هایمان را متواضعانه
تقدیم کنیم به بانوان شهر کیلان

هدف این مجموعه معرفی یکی از صنایع دستی مهم شهر کیلان از توابع دماوند به نام «کاربافی» است. تلاش کرده‌ایم با معرفی استادکاران معروف و توانمند هنر کاربافی و تولیدات آن‌ها، از فراموشی و انقراض این صنعت دستی جلوگیری کنیم. متأسفانه تاکنون مطالعه و بررسی جامعی در مورد هنر کاربافی کیلان انجام نشده است.

در این کتاب مطالب مفیدی در زمینه بافندگی و تاریخچه آن در کیلان، اصول بافت، انواع الیاف و بافت، رنگ آمیزی نخ‌ها، اجزای دستگاه‌های بافندگی، شیوه‌های بافت، انواع نقش و نگارها و تنوع محصولات کاربافی ارائه شده است. امیدواریم با انتشار این کتاب نقش مؤثری در رونق تولیدات «کاربافی» در سطح این شهرستان ایفا کنیم و توجه مسئولان و دست‌اندرکاران حوزه صنایع دستی را به این هنر قدیمی، ظریف، زیبا و کاربردی جلب نموده تا از این طریق زمینه افزایش تولید محصولات در این حوزه فراهم شود.

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۱	مقدمه
۱۳	پیشینه بافندگی
۱۷	نقش و اهمیت صنایع دستی
۲۰	معرفی کیلان دماوند
۲۳	بافندگی در کیلان
۲۵	معرفی استادکاران تهیه ابزار بافندگی در کیلان
۲۷	معرفی استادکاران بافنده
۲۹	اصول بافندگی
۳۱	انواع بافت در بافندگی
۳۳	انواع الیاف
۳۵	رنگ کردن نخ‌ها
۳۷	اجزای دستگاه بافندگی
۵۵	چله دوانی (کار دتین)
۵۸	شیوه بافندگی در کیلان
۶۰	پیاده شدن محصولات بافته شده در کیلان
۶۲	انواع نقش در بافندگی
۷۰	انواع محصولات بافندگی

۱

پیشگفتار

حوله‌بافی و تولید سایر لوازم مصرفی پارچه‌ای به روش دستی و با استفاده از ابزارهای ساده در شهر کیلان^۱، از چندین دهه گذشته شغل بسیاری از زنان در این شهر بوده است و نسل به نسل این منسوجات را برای جهیزیه عروس، سیسمونی کودکان و مصرف خانواده‌ها تولید می‌کردند. علی‌رغم افزایش تولید انواع پارچه‌ها و منسوجات در کارخانه‌ها و کارگاه‌ها به روش صنعتی و ماشینی، از سال ۱۳۳۰ به بعد در کشور و از بین رفتن توجه اقتصادی تولید دستی منسوجات مصرفی از قبیل حوله حمام، حوله دست و همچنین درگذشت استادکاران این حرفه در کیلان و مهاجرت گسترده بسیاری از خانواده‌ها از دهه ۴۰ شمسی تا به امروز و تغییرات نسلی که موجب تغییر فرهنگ کار در کیلان نسل امروز و کشورمان شده است، از یکسو و عدم حمایت از هنرمندان بخش صنایع دستی به واسطه فقدان یک سیستم پشتیبان تامین مواد اولیه، با شرایط اعتباری و ضعف در بازاریابی، معرفی و حمایت از این تولیدات بسیار ارزشمند، موجب تضعیف هر ساله این هنر شده و تداوم فعالیت این هنر را با کاهش استقبال جوانان مواجه کرده و زنده نگه داشتن آن را به‌طور جدی زیر سؤال برده است.

از سوی دیگر به علت نامتوازن بودن قیمت تمام شده محصولات از حیث

افزایش بهای مواد اولیه و میزان ساعت کار کارگر هنرمند برای هر قطعه کار که در نهایت باعث افزایش بهای تمام شده محصول را می‌شود و قیمت کالای آماده برای فروش در شرایط رکود تورمی اقتصادی با استقبال چندانی همراه نخواهد شد و بدین ترتیب حاشیه سود و توجیه اقتصادی فعالیت این هنرمندان بسیار محدود می‌شود لذا جریان نقدینگی کافی و سرمایه جاری کارگاه داران، چرخش بهینه مالی با حاشیه سود مناسب را برای آنان ایجاد نمی‌کند و لذا «بهره وری کار» در این بخش از صنایع دستی کاهش می‌یابد.

از طرفی نبودن پوشش های حمایتی مورد نیاز کارگاه های صنایع دستی از جمله نبود سیستم بازاریابی منسجم، عدم برنامه ریزی تامین پوشش های بیمه درمان و بازنشستگی هنرمندان حوله باف دستی، فقدان سیستم ارائه تسهیلات اعتباری به کارگاه داران این رشته و ... همه از عوامل تضعیف این هنر تولیدات دستی در این شهر کیلان شده است که به بافتن زیباترین منسوجات پارچه ای هنری مشهور می باشد.^۱

۲

مقدمه

صنایع دستی، بدون شک بخش مهمی از میراث فرهنگی عظیم گذشتگان ما و متأثر از محیط فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی هر منطقه است، که به عنوان آثار باقیمانده از فرهنگ و سنت آن سرزمین در دنیای ماشینی امروز جای بحث و بررسی بسیار داشته و نیازمند نگاهی جدی است. بافندگی یکی از قدیمی ترین صنایع دستی بشر به شمار می‌رود. امروزه شواهدی در دست است که مشخص می‌کند بشر ۹ هزار سال پیش از پارچه بافته شده استفاده می‌کرده است. به همین دلیل صنعت نساجی به خصوص بافندگی دارای تاریخچه‌ای بسیار قدیمی است.

نساجی سنتی یا دست بافی فرآورده‌هایی است که با کمک دستگاه‌های ساده بافندگی از نوع دو وردی، چهار وردی، هشت وردی و... تا ژاکاری دستی تولید می‌شوند. حوله، زری، مخمل، ترمه، جاجیم و نظایر آن و همچنین سایر پارچه‌های دستباف پنبه‌ای، پشمی و ابریشمی در زمره ی نساجی سنتی ایران قرار دارد.

بافندگی در کیلان قدمتی هزاران ساله دارد. در بخشی از ایوان هر خانه‌ای که می‌ساختند یک سر تنور - مکانی مسقف برای احداث تنور پخت نان - و کارگاه بافندگی خانگی در آن راه‌اندازی می‌شد. ما در اینجا سعی داریم شیوه بافندگی را توضیح دهیم و ذکر این نکته را ضروری می‌دانیم که تا اواسط قرن گذشته، از رشتن پنبه و تبدیل آن به نخ، تا انتقال نخ‌ها به مک کو و بافت انواع پارچه، همه و همه در کارگاه‌های خانگی به دست زنان هنرمند کیلانی انجام می‌شد. به

تدریج از نخ فرنگی استفاده شد و به علت ماشینی بودن و یکدست و ظریف بودن آن ها نخ های وطنی کمتر مورد توجه قرار گرفت و در نهایت بافندگی با نخ های فرنگی ادامه یافت.

دختر بچه ها از کودکی کنار دست مادر نشسته و در فرصتی که مادر کارگاه را ترک می کرد مشغول بافندگی می شدند و چند ردیفی می بافتند، از همین فرصت ها دختران استفاده کرده و تا هنگام ازدواج به طور کامل بافندگی را یاد می گرفتند.

محصولات این کارگاه خانگی شامل حوله دست و صورت، حوله حمام، ساروق حمام - پارچه چهار گوش و شطرنجی رنگی که وسایل حمام را در آن قرار می دادند - سفره خانگی، سفره طویل برای مراسم عروسی و عزا و غذاخوری در حسینیه ها، کرباس برای دوخت انواع لباس، چادر شب یا رختخواب پیچ و به طور کلی این کارگاه تمام اقلام پارچه ای، که مورد مصرف یک خانوار کیلانی بود را تولید می کرد. تمامی این محصولات نه تنها در محل تولید و عرضه می شد، بلکه به روستاهای مجاور نیز صادر می گردید. امروزه تعداد کمی از این کارگاه ها باقی مانده است. هدف ما این است که جوانان کشور از این هنر آگاهی یافته و به ادامه راه نیکان خود ترغیب شوند و از طرفی نام این حرفه را برای آیندگان به اختصار بیان کرده و به یادگار گذاریم، تا آنها به زندگی پدران و مادران خود آشنا شوند.^۱

لازم می دانم از دوستان محترم کیلانی که در جمع آوری اطلاعات این کتاب بنده را یاری کردند نام ببرم و از بذل محبت شان تقدیر نمایم.

با سپاس از خانم ها سیده معصومه قصابی، گلبنو محمد ناصحی، فضا غلام طاهری، اختر حاجی اشرفی، ایران ولی اشرفی، ناهید فولادی، رقیه شیخی، روشنگر فولادی، نسرین (حبیبه) اکبر شریفی، طیبه اکبر اشرفی، حکیمه شاداب و آقای حسین عمادی